

Mijnheer de Minister-president,
Mijnheer de Gedeputeerde, die de Gouverneur vertegenwoordigt,
Mijnheer de Schepen, die de Burgemeester vertegenwoordigt,
Dames en heren hoogwaardigheidsbekleders,
Geachte genodigden, Geachte aanwezigen,

In naam van de vzw De Kathedraal en van de Kathedrale Kerkfabriek Onze-Lieve-Vrouw mag ik u hartelijk welkom heten. De inrichters van deze imposante tentoonstelling hebben haar de titel van “reünie” gegeven. Deze reünie *Van Quinten Metsys tot Peter Paul Rubens* zou niet mogelijk geweest zijn zonder een andere en eerdere reünie: de samenwerking tussen diverse autoriteiten, instellingen en sponsors die dit uitzonderlijk evenement mogelijk hebben gemaakt. Wat we vanavond bewonderen en inhuldigen, is de vrucht van die samenwerking.

De tentoonstelling kadert in de herdenking van 450 jaar oprichting van het Bisdom Antwerpen in 1559. We vieren dit jubileum samen met het aartsbisdom Mechelen en de bisdommen Brugge, Gent, Namen, Den Bosch en Roermond, die alle op 12 mei 1559 door Paus Paulus IV werden opgericht. Volgens de stichtingsbulle omvatte het territorium van het bisdom Antwerpen een “gebied van 7 steden met de dorpen daar tussen gelegen in de lengte 56 in de breedte 30 gelijke mijlen”. Bij de oprichting van het bisdom werd de imposante collegiale kerk van Onze-Lieve-Vrouw verheven tot kathedraal en zetelkerk van de bisschop. Een nieuwe bloeitijd was aangebroken voor de christelijke gemeenschap in onze stad en regio. In dezelfde jaren ontwikkelde Antwerpen zich tot een leidinggevend centrum van nijverheid, handel, kunst en cultuur. De meesterwerken die hier zijn samengebracht behoren tot de mooiste vruchten van deze gouden tijd. Het is een eer voor het bisdom Antwerpen om de viering van 450 jaar stichting te mogen verbinden met zo een hoogstaand cultureel initiatief.

De schilderijen van deze reünie kennen elkaar al veel langer dan wij elkaar kennen. Ze hebben hier een paar eeuwen samen gehangen, elkaar aangekeken en met elkaar gesproken. Wat deden al die bijbelse en heilige figuren ‘s avonds, na het vertrek van de laatste bezoekers? Wie weet wat Simon van Cyrene hier ooit gezegd heeft tot Sint Norbertus of Sint Eligius tot de drie koningen. Er zitten in deze schilderijen meerdere muziekensembles verscholen: misschien hebben die ‘s nachts wel eens samen gemusiceerd, om het gemoed van de anderen op te fleuren. Deze schilderijen hebben door de eeuwen veel gezien en gehoord. Ze hebben luister gegeven aan kerkelijke hoogdagen; ze hebben ontelbare priesters horen preken en misdienaars zien rondwandelen met kaarsen en wierook; ze hebben verstrooiing gebracht aan kerkgangers tijdens lange of saaie kerkdiensten; ze hebben jongens doen dromen van een meisje zo mooi als dat op het schilderij; ze hebben vakmensen van alle ambachten en neringen in hun tuintjes verzameld; ze hebben generaties kinderen zien dopen en doden zien begraven; ze zijn een toevlucht geweest voor gekende en ongekende gelovigen die bij God en zijn heiligen warmte of beschutting kwamen zoeken; ze hebben moeders met zieke kinderen zien treuren aan hun voeten; ze hebben jongeren beziel met grote idealen; ze

hebben rijke ambachtslui en handelaars zaken zien doen onder hun vermanende blik; ze hebben gehuiverd wanneer buiten de kathedraal wapens kletteren of kanonschoten klonken. Als deze meesterwerken konden vertellen, dan hoorden we vele verhalen over Antwerpen, die we nog niet kennen.

Deze meesterwerken hebben ook geweten dat kunst het meest bedreigde kind is van de geschiedenis: de eerste en gemakkelijkste prooi van ideologieën, revoluties en opstanden, wanneer die hun slag willen thuishalen. Tegen dwaasheid en geweld is schoonheid weerloos. Meermaals is deze kathedraal volledig leeggehaald en als een naakte dame van haar mooiste sieraden beroofd. Na elke vernietigingsroes stonden echter nieuwe kunstenaars op om haar opnieuw te tooien, met nog mooiere kunstwerken dan voordien. Wanneer je tussen de pilaren van de kathedraal loopt, voel je onder de schilderijen zoiets trillen als een gemeenschappelijke gedrevenheid, een gedeeld verlangen om de ziel van een volk niet prijs te geven aan geweld, ontgoocheling of banaliteit. Dat is misschien wel het mooiste wat over deze schilderijen kan gezegd worden: dat ze voeding zijn blijven geven aan de fierheid van een volk, aan zijn verbeelding en zijn vakmanschap.

Bij de opening van deze tentoonstelling passen oprechte woorden van dank. Aan Hare Majesteit Koning Paola, die haar Hoge Bescherming verleent aan deze tentoonstelling. Aan de Vlaamse Regering, de Provincie Antwerpen en de stad Antwerpen die de tentoonstelling mogelijk maken. Aan een aantal topbedrijven die de tentoonstelling ondersteunen, zoals Ackermans en van Haren, BASF Antwerpen, Electrabel, KBC, Van Breda/Hiscox, en aan de Hogeschool Lessius.

Een bijzonder woord van waardering gaat naar allen die deze uitzonderlijke expositie vorm en inhoud hebben gegeven: de directie van het Koninklijk Museum voor Schone Kunsten, het kerkbestuur van de Kathedraal, de curatoren Dr. Ria Fabri en Dr. Nico van Hout, scenograaf de heer Koen Van Synghel, coördinator mevrouw An Teyssen, directeur de heer Christian Devos, de diensten van de Kathedraal, alsook de vele medewerkers en vrijwilligers die zich voor deze tentoonstelling hebben ingezet. Onze dank gaat ook naar de gidsen van TOPA, de Stad en het Museum die de bezoekers tijdens de komende maanden zullen bijstaan.

De meesterwerken van deze reünie zijn even terug samen in hun oorspronkelijke kader, de Onze-Lieve-Vrouwe kathedraal van Antwerpen, één van de belangrijkste cultuurhistorische sites van ons land. In de laatste jaren zijn indrukwekkende restauratiewerken uitgevoerd door het Provinciebestuur van Antwerpen, met de steun van de Vlaamse regering. Het einde van deze werken komt langzaam maar zeker in zicht. Onze dank gaat naar allen die de globale restauratie aan dit monumentale complex mogelijk maken. Naast een historisch monument, is de kathedraal als bisschopskerk en parochiekerk een levende religieuze ruimte gebleven, een plaats waar mensen bezinning en diepgang komen zoeken. Binnen drie jaar, in 2012, wacht het bisdom Antwerpen een nieuw jubileum: de 50^e verjaardag van de heroprichting van het bisdom in 1962. U bent alvast uitgenodigd op de volgende reünie.